

voedsel en waren autoriteit

Ministerie LNV
Directie VD
T.a.v. mevrouw mr. A. Oppers
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

onderwerp
Onderzoek diervoederrestromen mengvoederindustrie

Geachte mevrouw Oppers,

In de ketenanalyse diervoedersector die in aanloop naar de Kaderwet diervoeders is uitgewerkt is geconstateerd dat reststromen uit de levensmiddelenindustrie een risicofactor vormen.

De VWA probeert via projecten enerzijds de naleving van de regelgeving inzake reststromen te bevorderen en anderzijds de risico's van deze stromen nader in kaart te brengen.

Eind 2005 is een breed onderzoek uitgevoerd bij reststromen die aanwezig waren bij de mengvoederbedrijven. In dit onderzoek is o.a. gekeken naar de borging van deze producten, de aanwezigheid van verpakkingsmateriaal en de chemische kwaliteit, in het bijzonder de aanwezigheid van contaminanten.

Een breed chemisch onderzoek van de onderzochte reststromen heeft geen normoverschrijdingen van ongewenste stoffen aangetoond. Aangezien het om een geringe steekproef gaat, kunnen hier geen algemene conclusies aan worden verbonden.

Gelet op de risico's van reststromen als grondstof voor diervoeders, is een goede borging noodzakelijk. In 16% van de gevallen bleek de borging van deze grondstoffen voor de afwezigheid van ongewenste stoffen onvoldoende. Daarnaast vindt laboratoriumonderzoek door het bedrijfsleven op ongewenste stoffen niet standaard plaats.

In de regeling diervoeders is de Europese beschikking 2004/ 217/EG geïmplementeerd. Hiermee is in de Nederlandse regelgeving opgenomen dat (delen van) verpakkingsmateriaal niet als diervoedergrondstof mogen worden gebruikt. Begin 2005 heeft de VWA een eerste onderzoek naar het voorkomen van verpakkingsmateriaal in grondstoffen voor diervoeder uitgevoerd. Hierbij werd geconstateerd dat plastic in diervoedergrondstoffen werd aangetroffen.

datum
27 september 2006
ons kenmerk
VWA/06/33770

behandeld door
mr. drs. R.G. Herbes
telefoon (070) 448 49 04
rik.herbes@vwa.nl

Voedsel en Waren Autoriteit
Directie Toezichtsbeleid &
Communicatie
Prinses Beatrixlaan 2
2595 AL Den Haag
Postbus 19506
2500 CM Den Haag
Telefoon (070) 448 48 48
Fax (070) 448 47 47
www.vwa.nl

Eind 2005 is dit onderzoek naar verpakkingsmateriaal herhaald en daarbij is door het Rikilt aangetoond dat in 39 van de 57 **gerichte** monsters restanten productvreemde bestanddelen konden worden aangetroffen. In 5 gevallen bleek meer dan 0,1% van deze productvreemde bestanddelen aanwezig te zijn. Deze gevallen zijn voor strafrechtelijk onderzoek overgedragen aan de AID.

Door het Rikilt is het met de huidige methode niet mogelijk om met zekerheid aan te geven dat het om verpakkingsmateriaal gaat. Voor strafrechtelijk onderzoek is de vermelding productvreemde bestanddelen te weinig specifiek.

De bedrijven die deze producten produceren hebben sinds de eerste controles van de VWA begin 2005, verbeteringen toegepast in de productieprocessen. Dit heeft echter nog niet geleid tot een absolute afwezigheid van verpakkingsmateriaal in deze producten, zoals de regelgeving voorschrijft.

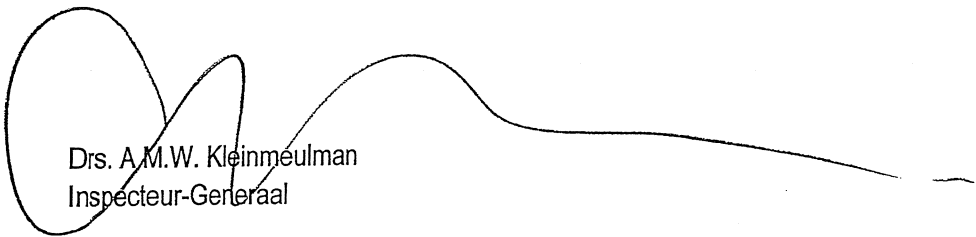
Aanbevelingen

- Voor het onderzoek op verpakkingsmateriaal is het noodzakelijk dat er een gevalideerde methode komt, die ten eerste een voldoende kwantitatief betrouwbare uitslag geeft, en daarnaast specifiek op de aanwezigheid van verpakkingsmateriaal detecteert.
- Zoals de regelgeving nu is verwoord, is een uitslag "productvreemde bestanddelen" voor de handhaving niet bruikbaar. Aanpassing van de regelgeving, door de term verpakkingsmateriaal te vervangen door 'productvreemde bestanddelen' zou een oplossing zijn.
- Ofschoon in de regelgeving een nultolerantie is opgenomen voor verpakkingsmateriaal, lijkt het wenselijk om, o.a. gelet op onzekerheden over de methode, een tolerantiegrens in te stellen. In navolging op een in Duitsland uitgevoerd onderzoek lijkt een tolerantie van ong. 0,15% redelijk, waarbij ik als aanvulling zou willen meegeven dat er geen zichtbaar verpakkingsmateriaal aanwezig mag zijn.
- Op dit moment is onvoldoende duidelijk in hoeverre bij het hanteren van een tolerantie voor verpakkingsmateriaal er absoluut **geen** dier- of volksgezondheidsrisico's zijn. Een aanvullende risicobeoordeling lijkt noodzakelijk.

Ik verzoek u om bovenstaande aanbevelingen in overweging te nemen.

Dit onderzoek zal door de VWA gecontinueerd worden in 2006.

Hoogachtend,
Voedsel en Waren Autoriteit

Drs. A.M.W. Kleinmeulman
Inspecteur-Generaal

datum
27 september 2006
ons kenmerk
VWA/06/33770
pagina
2/2

Reststromen voor diervoeders, onderzoek naar risico's en mogelijkheden voor handhaving

**Voedsel en Waren Autoriteit
december 2006**

Inleiding

Risico's

Producten die bedoeld zijn voor het voederen van dieren kunnen verontreinigingen bevatten die schadelijk zijn voor de gezondheid van dieren en mensen. Daarom mogen deze producten geen ongewenste stoffen bevatten. Ze moeten zuiver, deugdelijk en van gebruikelijke handelskwaliteit zijn en mogen bij correct gebruik geen enkel gevaar opleveren voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu. De normen waaraan de producten moeten voldoen zijn vastgelegd in de kaderwet Diervoeders. In de kaderwet Diervoeders is o.a. de Europese richtlijn ongewenste stoffen in diervoeders (RL 2002/32) opgenomen. Verder staat in de Kaderwet diervoeders welke stoffen niet zijn toegestaan als diervoedergrondstof. Onder andere verpakkingsmateriaal wordt als diervoeder in de kaderwet verboden.

Juist in de diervoedersector hebben de afgelopen jaren incidenten plaatsgevonden, die veroorzaakt werden door reststromen uit de levensmiddelenindustrie: nitrofen in graan, dioxinebesmettingen via broodmeel, besmette mergelklei (2004), of verontreinigde vetten (2005/2006). Uit het VWA-project 'Ketenanalyse diervoedersector' is gebleken dat reststromen een groot risico kunnen vormen voor de diervoedersector.

Kaderwet Diervoeders

De Kaderwet Diervoeders is op 18 oktober 2004 in werking getreden. Deze wet biedt een nieuw kader voor het stellen van regels met betrekking tot diervoeders. De nieuwe wet bevat dezelfde regels als die voorheen door het Productschap Diervoeders zijn gesteld. Wel wijzigt de verantwoordelijkheid voor het opstellen van regels en het houden van toezicht. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is nu verantwoordelijk voor regelgeving op het gebied van diervoeders. De VWA en de Algemene Inspectie Dienst (AID) houden toezicht op de naleving van die regels.

Onderzoek door VWA

Omdat met de inwerkingtreding van de Kaderwet Diervoeders het eerste toezicht op diervoeders bij de VWA is komen te liggen, voert de VWA in de levensmiddelenindustrie jaarlijks controles uit op basis van gegevens uit de ketenanalyse. Die keten begint bij de bron: het voer dat dieren krijgen toegediend en de ingrediënten die hiervoor worden gebruikt.

Het toezicht van de VWA rust op twee pijlers. De ene pijler bestaat uit het controleren van de bedrijfsgebouwen en productiefaciliteiten van de veevoederbedrijven (inrichtingseisen en eisen aan productieproces). De andere pijler bestaat uit het onderzoeken van de productstromen. Binnen deze controles wordt o.a. gekeken naar ongewenste stoffen, verboden materialen, hygiëne en etikettering.

Najaar 2005 heeft de VWA 3 onderzoeken uitgevoerd naar op reststromen uit levensmiddelenbedrijven bestemd voor diervoeders (productstroomgerichte controle)

1. Nulmeting naar de reststromen van agrofoodbedrijven (aardappelschillen, bietenpulp enz).

Doel:

Doel van het onderzoek was om inzicht te krijgen in aard en hoeveelheid van reststromen die gebruikt worden voor diervoeders. Speciale aandachtsvelden bij dit project waren de wijze van borging van ongewenste stoffen en de naspeurbaarheid. Tevens is geïnventariseerd of de meldplicht van

overschrijdingen wordt nageleefd, zoals bepaald in de Algemene Levensmiddelen Verordening (artikel 20).

De VWA kent twaalf bedrijfstypen binnen de categorie agrofoodbedrijven met reststromen naar de diervoedersector (o.a. aardappelproducten, suiker, bierbrouwerijen, suikerwerk, groenten en fruitproducten, en noten).

Methode:

Per bedrijfstype werden maximaal 2 bedrijven per regio bezocht. Tijdens deze inspectie werd een inspectielijst ingevuld en indien nodig een extra verslag gemaakt. Per regio werden tevens maximaal 8 relevante monsters onderzocht op bestrijdingsmiddelen.

Resultaten:

Van de 44 bezochte bedrijven produceerden er 36 een reststroom waarvan het bedrijf op de hoogte was dat het werd aangewend als diervoeder. Al deze bedrijven hadden een registratie van de afnemers. In 24 gevallen (55%) vond laboratoriumonderzoek plaats naar contaminanten in de reststroom. Alle voorgekomen normoverschrijdingen zijn gemeld.

2. Onderzoek naar dierlijke vetten bij de mengvoederindustrie.

Doel:

Doel van dit project was te inventariseren in welke mate de mengvoederbedrijven in staat zijn hun dierlijke vetten te traceren, en welke herkomst deze vetten uiteindelijk hebben. Tevens had dit project ten doel de vetten te screenen op ongewenste stoffen, zuiverheid en vetzuursamenstelling.

Methode:

Per bedrijfsbezoek werd met een inspectielijst in grote lijnen de stand van zaken binnen een bedrijf vastgelegd. Aanvullend kon een verslag worden gemaakt, waarin de medewerkers de dierlijke vetten konden benoemen die volgens eigen kennis en ervaring een gevaar kunnen vormen voor de dier- en volksgezondheid. Daarnaast zijn, waar mogelijk, monsters genomen en onderzocht op dioxine, zware metalen, pesticiden, zuiverheid en vetzuursamenstelling.

Resultaten:

Er zijn 135 inspecties uitgevoerd bij mengvoederbedrijven. Van deze bedrijven gebruikten er 49 dierlijke vetten. In totaal zijn 50 monsters genomen.

Dioxine

De afwijking van dioxine in gemengd vet betrof een gehalte van 50 ng TEQ/kg vet, en heeft geleid tot het dioxine-incident in dierlijk vet in februari 2006. Onder toezicht van de VWA zijn alle besmette partijen diervoeder uit het verkeer genomen en vernietigd. De getroffen veehouders zijn na een kortdurende blokkade en na dioxinebepalingen in het vet van de betrokken dieren weer vrijgegeven. De contaminatie werd veroorzaakt door een defect filter dat zoutzuur moet ontdoen van dioxine. Dit zoutzuur werd gebruikt als extractiemiddel van vet uit botten.

Gezien de aard van de risico's blijft VWA dit onderzoek voortzetten.

Pesticiden

Er zijn vijf typen pesticiden aangetroffen: ethoxyquin (3 maal), tributylfosfaat (17 maal), bitertanol, imazil en chloordaan (ieder 1 maal). Ethoxyquin is tevens een antioxidant, maar de functie van tributylfosfaat is onduidelijk. Het is niet gelukt de herkomst van tributylfosfaat te achterhalen.

Voor de overschrijdingen van bitertanol, imazil en chloordaan is een interne melding uitgegaan naar de meldkamer VWA, om de bron van de verontreiniging vast te stellen en na te gaan of er sprake is van een overtreding. Deze melding is in behandeling.

Doel van het pesticiden-onderzoek voor de VWA was om inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen pesticiden, op welke manier bemonstering en analyse het beste kunnen plaatsvinden, en de relatie tussen handhavingsmaatregelen en onderzoeksresultaten.

Vetzuursamenstelling

In twee monsters, waarvan stond aangegeven dat het varkensvet betrof, bleek de vetzuursamenstelling te wijzen op rundervet. Eén monster gemengd vet bleek palmolie te zijn. De resultaten hebben niet geleid tot strafrechtelijk onderzoek.

3. Inventarisatie van het gebruik van reststromen in diervoeders.

Doel:

Doel van dit project was een inventarisatie te maken van de oorsprong, de tracking en tracing en kwaliteitsborging van reststromen in diervoeders. Het ging in dit onderzoek niet om bijproducten als aardappelschillen en bietenpulp maar om restanten van overtollige en afgekeurde levensmiddelen (brood, koekjes, chocoladerepen enz.) Daarnaast is met bemonstering geïnventariseerd of de reststromen voldoen aan de norm voor dioxinen/PCB's, zware metalen en pesticiden. Met deze monsters is ook onderzocht of de reststromen verpakkingsmateriaal bevatten.

Methode:

In het kader van het erkenningonderhoud zijn alle erkende diervoederbedrijven (172 bedrijven) bezocht. Naast deze reguliere inspectie is extra aandacht besteed aan de reststromen, voor zover van toepassing. De resultaten zijn vastgelegd op een speciaal ontwikkelde inspectielijst. Daarnaast zijn maximaal 100 monsters genomen voor onderzoek op verpakkingsmateriaal en 50 monsters voor onderzoek op dioxines/pcb's, zware metalen en pesticiden.

Resultaten:

Er zijn 59 bedrijven met reststromen bezocht. Bij 50 daarvan vindt voldoende borging plaats van ongewenste stoffen in deze reststromen. Bij de overige is er onvoldoende borging. Ten aanzien van verpakkingsmateriaal werden selectief 57 monsters genomen, waarvan er in 39 productvreemde bestanddelen zijn aangetroffen. Bij 5 monsters bedroeg dit meer dan 0,1 %.

Er zijn 27 monsters genomen voor onderzoek op dioxine/pcb's, mycotoxinen, pesticiden en zware metalen. In geen van de onderzochte monsters werd een overschrijding geconstateerd van de wettelijke norm.

Conclusies

De onderzoeken naar reststromen voor diervoeders laten zien dat de reststromen en de daarbij behorende risico's uiteenlopend van aard zijn. Goede borging van de risico's is daarom noodzakelijk. De Kaderwet Diervoeders stelt dat deze borging door het bedrijfsleven moet worden gerealiseerd. Uit de drie onderzoeken blijkt dit niet altijd adequaat plaatsvindt; er is geen duidelijke inventarisatie van de risico's, en de frequentie van eigen laboratoriumonderzoek voor ongewenste stoffen is zeer variabel.

In de onderzoeken van 2005 zijn weinig 'misstanden' gevonden. De meest opvallende bevinding was het hoge gehalte aan dioxine in dierlijk vet in een varkensvetmonster uit België. Dat toont aan dat het nodig is om alert te blijven

Gevolgen voor handhaving

De Voedsel en Waren Autoriteit werkt als toezichthouder samen met de diervoedersector verder aan het terugdringen van risico's in diervoeders. De VWA is daarover o.a. in gesprek met Trusq en Safeeed, twee samenwerkingsverbanden in de diervoedersector. Deze samenwerkingsverbanden richten zich met name op de risico's in grondstofstromen.

De VWA wil projectmatig de risico's van reststromen verder in kaart brengen. De VWA zal jaarlijks één of meerdere productgroepen onderzoeken en over de bevindingen rapporteren. Hieraan voorafgaand wil de VWA risico-analyses uitvoeren op ongewenste stoffen en contaminanten waarvan bekend is dat ze een potentieel risico kunnen vormen.